ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การพัฒนาแถบสีมาตรฐานสำหรับชุดทดสอบปริมาณไนโตรเจนไดออกไซด์ในอากาศด้วยเทคนิคการถ่ายภาพ

ผู้เขียน นายศุภฤกษ์ อินทยนต์

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมพร จันทระ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแถบสีมาตรฐานสำหรับชุดทดสอบการหาปริมาณไนโตรเจนไดออกไซด์ในอากาศที่มีความละเอียดสูง และพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปจากภาพถ่ายสีของสารละลายตัวอย่างเทียบกับสีของสารละลายมาตรฐาน ชุดทดสอบไนโตรเจนไดออกไซด์ในอากาศ ประกอบด้วยอุปกรณ์เก็บตัวอย่างแบบแพสซีฟชนิดหลอด ซึ่งอาศัยหลักการแพร่ของก๊าซเข้าไปในหลอดเก็บตัวอย่างที่มีสารเคมีที่จำเพาะกับก๊าซดังกล่าวเป็นตัวดูดซับ ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้การผสมสารละลายไนไตรท์กับสารละลายซัลฟานิลาไมด์เกิดเป็นสารประกอบไดอโซเนียม ซึ่งจะจับตัวกับ N-(1-Napthyl) ethylenediamine dihydrochloride (NEDA) ให้สารละลายสีม่วงอมชมพู แล้วเทียบสีของสารละลายกับแถบสีมาตรฐานเพื่อทราบปริมาณไนโตรเจนไดออกไซด์ในอากาศ การสร้างแถบสีมาตรฐานได้ใช้ค่าความเข้มแสงของแม่สีสามสีคือ แดง เขียว และน้ำเงิน (RGB) ให้ได้แถบสีที่มีค่าใกล้เคียงกับสีของสารละลายมาตรฐานไนไตรท์มากที่สุด ได้แถบสีมาตรฐานที่พัฒนาครั้งแรก (NO_2-d1) ของสารละลายจำนวน 26 แถบ อยู่ในช่วงความเข้มข้น 0.01-8.00 มก./ล. ซึ่งเทียบเท่ากับ 3-2,449 ส่วนในพันล้านส่วน ในบรรยากาศ แต่เมื่อทำการทดสอบการอ่านค่าสารละลายเทียบกับแถบสี จำนวนผู้ทดสอบ 40 คน ได้ค่าความถูกต้องในการอ่านต่ำ (ร้อยละ17±8) จึงปรับปรุงแถบสีใหม่ (NO_2-d2) โดยใช้หลักการแยกความแตกต่างด้วยตาคนเหลือ 12 แถบสีในช่วงความเข้มข้นเดิม และนำไปสุ่มทดสอบอีกครั้งกับผู้ทดสอบกลุ่มใหม่จำนวน 40 คน พบว่าค่าที่อ่านได้ถูกต้องเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 68±10 ส่วนโปรแกรม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปที่พัฒนาขึ้นพบว่ามีความผิดพลาดมากกว่าการอ่านค่าโดยใช้แถบสีใหม่ โดยมีความผิดพลาดในการอ่านค่าร้อยละ 31 อีกทั้งยังมีความยุ่งยากและซับซ้อนในการใช้งาน โดยสรุปการใช้แถบสีในการหาปริมาณไนโตรเจนไดออกไซด์ในอากาศจึงเป็นวิธีที่สะดวกและมีประสิทธิภาพมากกว่า

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title Development of Standard Color Charts for Ambient Nitrogen Dioxide Test Kit by Photographic Technique

Author Mr. Suparerk Intayon

Degree Master of Science (Environmental Science)

Thesis Advisor Asst. Prof. Dr. Somporn Chantara

ABSTRACT

This research aims to develop a high resolution color chart for the NO_2 test kit to determine ambient nitrogen dioxide concentrations and develop computer software by photograph of the sample solutions in comparison with standard solutions. The NO_2 test kit composes of passive sampling tubes, applying principle of gas diffusion into the sampling tubes, containing specific chemicals for gas absorption. To quantify NO_2 concentrations, nitrite reacts with sulfanilamide and forms diazonium prior to bound with N-(1-Napthyl) ethylenediamine dihydrochloride (NEDA) and the solution turns to purple pink solution. Color of the sample solution are compared with a standard color chart to find nitrogen dioxide concentration in air. To construct the standard color chart, the light intensity values of the three primary colors; red, green and blue (RGB), which are closed to the colors of the standard nitrite solutions were measured. The first NO_2 standard color chart (NO_2-d1) of 26 bands in the range from 0.01 to 8.00 mg/l, which is equivalent to 3-2,449 ppbv in air, was then developed. Reliability in estimation of NO_2 concentrations using the standard color chart was tested using a survey of 40 student population. Analysis of the test forms has yielded low accuracy with only 17±8%. This leads to the 2nd development of NO_2 standard color chart (NO_2-d2) with 12 color bands based on human eye

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

recognition. The similar test was run again for the new color chart (n=40) and it was found that the accuracy of the reading was much improved to 68±10% correctness. The developed computer software showed higher mistake than the use of the NO_2-d2 color chart with an error of 31%. According to this high error and complicated use of the program, the use of the NO_2-d2 color chart is more convenient and effective for determination of NO_2 in ambient air.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved